

Stora Råby 34:40

RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568
Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län
Arkeologisk schaktningsövervakning 2020
Adam Hultberg

Titel: Stora Råby 34:40

Författare: Adam Hultberg

Kulturmiljörapport: 2020:68

Omslagsbild: Boningshuset till gård 22, rivet cirka 1895. Foto: Lina Jonn (Bevaringskommittén 2002:45).

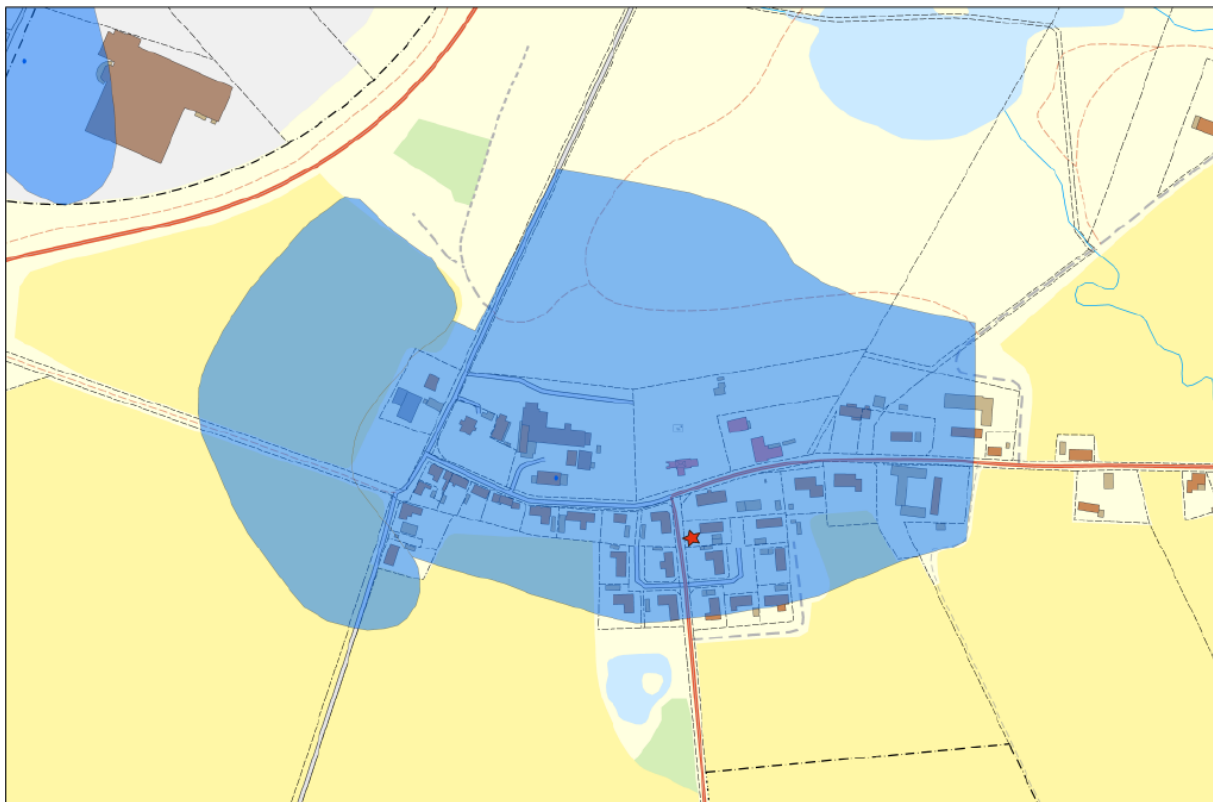
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	2
Tidigare arkeologiska iakttagelser	3
Genomförande och resultat	5
Kulturlagerstatus.....	6
Förslag på fortsatta åtgärder	6
Administrativa och tekniska uppgifter	7
Referenser	8
Bilaga. Sektionsritningar	9
Sektion 1.....	9
Sektion 2.....	10

Sammanfattning

- En arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning har genomförts på fastigheten Stora Råby 34:40, inom Stora Råby medeltida bytomt, RAÄ Stora Råby 10:1. Undersökningen utfördes av Kulturens arkeolog enligt Länsstyrelsens beslut (Lst dnr 431-28901-2019. Kulturens projektnummer A_2019_0109).
- Schaktets läge hade ändrats sedan de ursprungliga ansökningarna lämnades in. Schaktet grävdes längs den södra tomtgränsen och mätte 9,30×5,7 meter. Djupet uppgick i genomsnitt till 1,75 meter. Moränsanden framkom i botten av schaktet, på ett djup av mellan 1,60 och 1,70 meter.
- Ytan ser ut att ha blivit störd av ett flertal sentida nedgrävningar, varför inga äldre konstruktioner kunde dokumenteras i plan. En större nedgrävning hade stört den östra halvan av schaktet, ner till moränsanden. I den västra schakthalvan framkom en stor mörkfärgning som doftade kraftigt av dieselolja, även denna fortsatte ner till nivån för moränsanden.
- Schaktets västligaste del hade ej störts av de större nedgrävningarna, trots detta framkom varken konstruktioner eller äldre kulturlager i denna del.

Figur 1. Stora Råby medeltida bytomt, RAÄ Stora Råby 10:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna. © Lantmäteriet

Inledning

En arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning har genomförts på fastigheten Stora Råby 34:40, inom Stora Råby medeltida bytomt, RAÄ Stora Råby 10:1. Undersökningen utfördes av Kulturens arkeolog enligt Länsstyrelsens beslut (Lst dnr 431-28901-2019. Kulturens projektnummer A_2019_0109).

Fornlämningsmiljö

Byn Stora Råby är belägen sydöst om Lund, på Lundaslätten i ett område med stenfria och tunga jordar. En ås av isälvsgrus utgör bytomtens placering, vilket gav ett torrt läge för gårdarna invid inägomarken (Alin 1970:7). Stenåldersboplatser utgör den största kategorin fornlämningar i socknen, men det finns även befintliga och bortodlade gravhögar. Strax väster om byn har det även framkommit en boplatz från vendeltid, 550–800 e Kr (Wyszomirski 1974).

Det äldsta skriftliga belägget för Stora Råby är ett omnämnande från år 1120 som *in villa raby maiore*, vilket ordagrant betyder i byn Råby större. År 1133 omnämns (Stora) Råby i ett dokument utfärdat av

ärkebiskop Asser, bland de omfattande gods i Skåne som ärkebiskopen år 1123 skänkt vid kryptans invigning till bröderna vid domkyrkan i Lund. Kyrkan i Stora Råby anses vara uppförd under 1200-talet och det kyrkliga jordägandet förefaller ha dominerat socknen före 1350-talet. Kyrkan är belägen i centrum av byn i den norra gårdsraden. Under 1700-talet drabbades byn två större bränder, år 1710 och 1767. Den sista branden drabbade främst gårdarna i den sydvästra delen av byn, och torde därmed även innefattat den gård som legat inom den idag berörda fastigheten (Bevaringskommittén 2002:20f).

Undersökningsytan ligger inom det historiska gårdsläget för gård 22. Gårdens boningshus i gult tegel, från 1895 står fortfarande kvar direkt norr om den aktuella fastigheten. De äldre ekonomilängorna hade halmtak och revs efter en brand år 1931, då även grannfastigheten väster om Bjällerupsvägen brann (Bevaringskommittén 2002:45).

Figur 2. Stora Råby enligt den geometriska kartan från år 1801. Den undersökta ytan ligger inom den historiska gården nr 22, direkt sydöst om vägkorset i kartans mitt, markerad med en röd cirkel. © Lantmäteristyrelsens arkiv.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Stora Råby bytomt har undersökts arkeologiskt vid flera tillfällen. Nedan följer en kort sammanfattning av de senaste årens undersökningar på de närliggande fastigheterna.

År 2009–2010: Fastigheten direkt väster om Bjällerupsvägen undersöktes arkeologiskt i samband med att den nuvarande villabebyggelsen uppfördes. Undersökningen omfattade schakt för el och vatten, samt grundläggning för fem villor. Totalt omfattade schakten en yta av drygt 1800 kvadratmeter. Resultaten visade på en generellt tunnare lagersekvens i områdets norra delar, närmast Stora Råby Byaväg. (Bolander 2012).

År 2011: En arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning genomfördes inom fastigheten Stora Råby 34:11. Den visade att det på platsen finns välbevarade bebyggelse lämningar och kulturlager från tiden före 1600-talet (Balic 2012).

År 2011: En slutundersökning genomfördes på fastighet Stora Råby 34:7. Resultaten visade att det på en tidigare odlingsmark anlades en bebyggelse bestående av stolpburna hus och grophus, med en västöstlig bebyggelsestruktur. Denna bebyggelsestruktur hade en kontinuitet i övergången mellan 900- och 1000-tal, dock med nedmontering av äldre byggnader och uppförande av stolpburna hus, grophus, brunn och stenlagd gård. Under 1000-talet skedde en förändring av bebyggelsestrukturen till en nordsydlig riktning, för att i slutet av 1000-talet eller möjligen inpå 1100-talet få en tendens till en L-formad bebyggelsestruktur. I schakten saknades tydliga strukturer från hög- och senmedeltid, samtidigt som det kunde konstateras avröjningsytor (Kockum och Wallin in prep).

År 2012: Inför byggnation av nya bostadshus på fastigheten Stora Råby 34:7 lades VA-ledningar ned och i samband med detta gjordes en arkeologisk förundersökning. Schaktningsarbetet utfördes utmed Bjällerupsvägen med en sträcka av 64,00 löpmeter fram till Stora Råbys byaväg. Intakta kulturlager påträffades på ett djup av 1,00–1,20 m. På tre ställen i schaktet framkom stenrader som tolkats vara syllstensrader med fynd av keramik i form av yngre rödgods (Kronroth 2013).

År 2012: Inom fastigheten Stora Råby 34:7 genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Flera diken framkom och några få stolphål varav ett innehöll fynd av förhistorisk keramik. Flera nedgrävningar påträffades som tolkades vara brunnar/vattenhål, spår av täktverksamhet och djurgravar (Kockum 2013).

År 2014: I samband med en schaktningsövervakning öster om Bjällerupsvägen, inom fastigheterna Stora Råby 34:39–45, dokumenterades flera bebyggelse lämningar i form av lergolv, stolphål, härdar samt ett grophus. Dateringen på lämningar var tidigmedeltida även om det fanns vendeltida inslag (Guldåker 2020).

År 2015: Väster om Bjällerupsvägen, på fastigheten Stora Råby 34:37 genomfördes markarbeten för anläggande av en pool. Schaktningen genomfördes utan tillstånd från Länsstyrelsen och kunde först i efterhand sektioner dokumenteras. Undersökningen påvisade flera lergolv, ett brandlager och marklager (Wallin 2016).

År 2020: Väster om Bjällerupsvägen gjordes en schaktningsövervakning inför anläggande av en pool. Ytan var till stora delar störd och uppfylld med sentida material. Ovan moränsanden, på ett djup av cirka 0,60–0,90 meter dokumenterades en nivå tolkad som ett äldre marklager, med en tjocklek av ca 0,30 meter. Datering till efterreformatorisk tid antyds av enstaka keramikfragment av typen yngre rödgods (Hultberg 2020).

Genomförande och resultat

Figur 3. Översiktsplan visande schaktets läge samt upprättade sektioner. © Lantmäteriet

Ett rektangulärt schakt grävdes med måtten 9,30×5,70 meter, med en utbuktning i väster. Djupet uppgick som högst till 1,80 meter.

I schaktets östra halva såg det ut som att en större nedgrävning förstört samtliga äldre kulturlager ner till moränsanden. Moränsanden framkom i schaktbotten, på ett djup av cirka 1,70–1,80 meter.

I schaktets västra del framkom en nedgrävning vilken luktade kraftigt av dieselolja. I fyllningen framkom vissa variationer, bland annat en helt cirkelformad kolkoncentration som bedömdes vara källan till diesellukten.

Schaktets västligaste del hade ej störts av de större nedgrävningarna, trots detta kunde varken konstruktioner eller äldre kulturlager dokumenteras i sektionen.

I det aktuella området har tidigare stått en nu riven ensilagesilo (Guldåker 2020:5). En tolkning är att de stora nedgrävningarna härrör från rivningstillfället.

Figur 4. Schaktet sett mot från väster. I förgrunden syns den kolkoncentration som tolkats som källan till diesellukten.

Kulturlagerstatus

Inga intakta, äldre kulturlager kunde identifieras, varför någon status ej kunde bedömas.

Förslag på fortsatta åtgärder

Arbetet avslutat. Inga vidare åtgärder krävs.

Administrativa och tekniska uppgifter

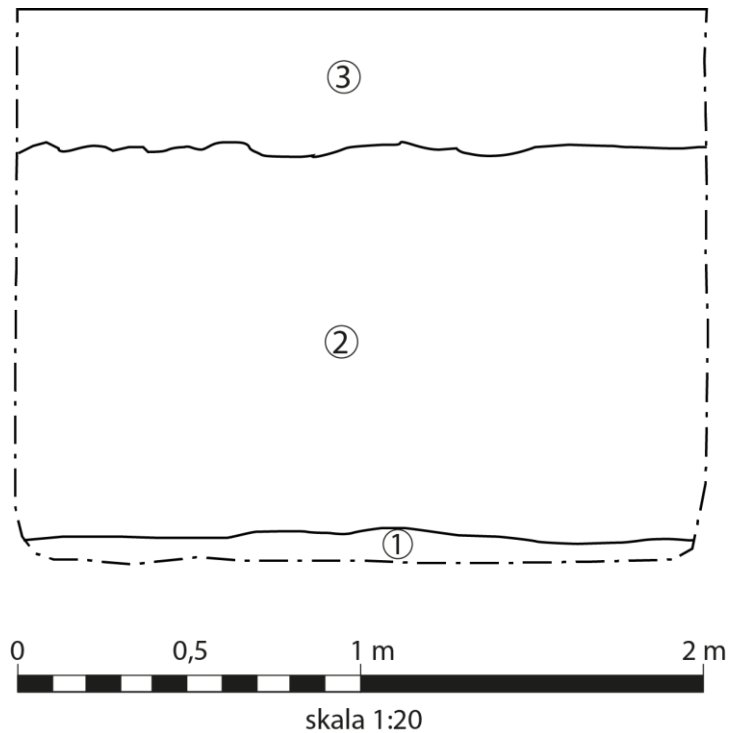
Länsstyrelsens dnr	431-28901-2019
Fornlämningsnr	RAÄ Stora Råby 10:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:6568
Kulturens projektnr	A_2019_0109
Trakt/kvarter/fastighet	Stora Råby 34:40
Socken	Stora Råby socken
Kommun	Lunds kommun
Län	Skåne län
Typ av exploatering	Anläggande av pool
Uppdragsgivare	Johan Adelgaard
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Adam Hultberg
Övrig personal	-
Fältarbetsstid	2020-11-02 – 2020-11-03
Fälttid, arkeolog, tim	8 h
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m ²	52,4 m ²
Kubik, m ³	91,7 m ³
Schaktmeter, m	-
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	2 st A3 ritfilm: 2 sektionsritningar skala 1:20, 1 planritning skala 1:100
Foto	9 digitala fotografier
Analys	-
Arkivmaterial, förvaring	LUHM, kopior i Kulturens LA-Arkiv under fastighetsbeteckningen Stora Råby 34:40

Referenser

- Alin, M. 1970. Stora Råby. En bebyggelsehistorisk undersökning. Institutionen för konstvetenskap, Lunds universitet. Stencil Lund (I: Kulturens bibliotek).
- Balic, I. 2012. Stora Råby 34:11, Stora Råby bytomt RAÄ 10:1, Stora Råby. Arkeologisk förundersökning 2011. Arkeologiska rapporter från Lund, nr 397, Kulturen Lund.
- Bolander, A. 2012. Stora Råby 34:6, Fornlämning 10 i Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2009-2010. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 416. Kulturen. Lund.
- Bevaringskommittén. 2002. Stora Råby och Värpinge. Byar i Lunds kommun 1, Bevaringsprogram. Bevaringskommittén. Lund.
- Dahl, S. 1942. Torna och Bara. Studier i Skånes bebyggelse och näringsgeografi före 1860. Meddelande från Lunds universitets geografiska institution, Avhandlingar VI. Lund.
- Guldåker, A. 2020. Stora Råby 34:39-45, Stora Råby, RAÄ Stora Råby 10:1, L1988:6568, Lunds kommun, Skåne län. Kulturmiljörapport 2020:7. Kulturen. Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
- Hultberg, A. 2020. Stora Råby 34:38, RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne Län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Kulturmiljörapport 2020:31. Kulturen. Lund.
- Kriig, S. 1992. Skåne, Stora Råby socken, Stora Råby byaväg, RAÄ 10 Stora Råby socken. Rapport vid Riksantikvarieämbetet UV-syd. Stencil.
- Kronroth, N. 2013. Stora Råby 34:7/väg 887. Arkeologisk förundersökning 2012. Kulturmiljörapporter 2013:7. Kulturen i Lund.
- Kockum, J & Wallin, J. (in prep). Stora Råby 34:7, Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk slutundersökning 2011. Kulturen. Lund.
- Kockum, J. 2013. Stora Råby 34:7, fornlämning nr 10 i Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Kulturmiljörapport 2013:4. Kulturen i Lund.
- Wallin, J. 2016. Stora Råby 34:37 fornlämning Stora Råby 10:1 Stora Råby socken Lunds kommun, Skåne. Kulturmiljörapport 2016:7. Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige. Lund.
- Wyszomirski, M. 1974. Metodiska ytundersökningar av stenåldersboplatser vid Stora Råby. Fornvännen, nr 1974/2. Stockholm.

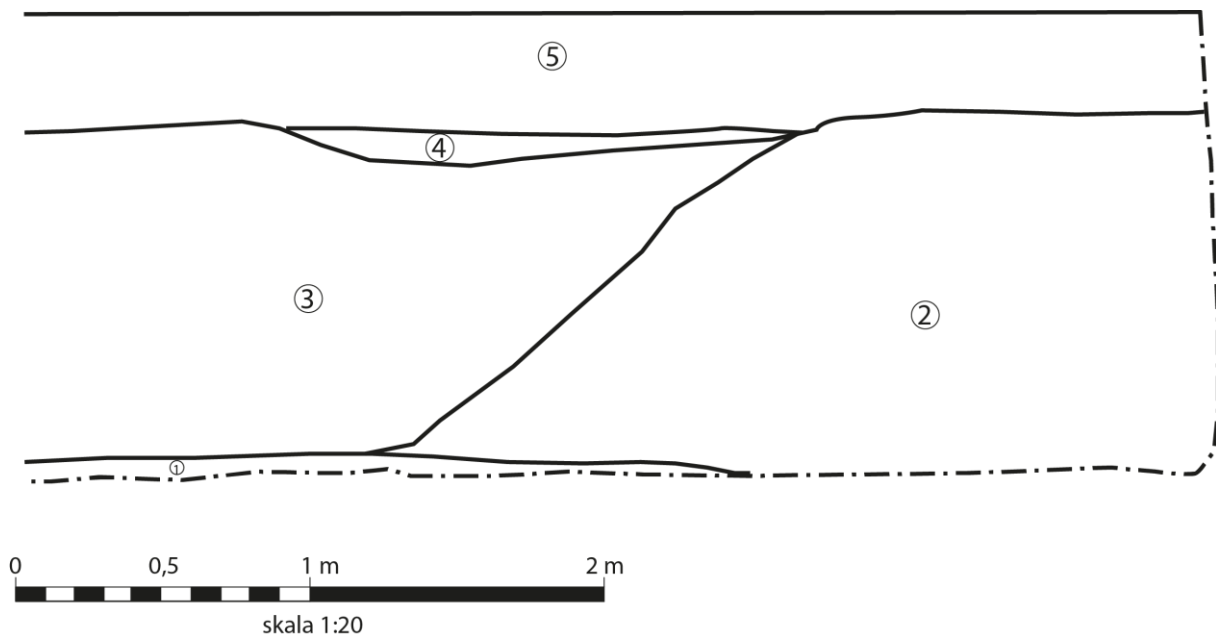
Bilaga. Sektionsritningar

Sektion 1

1. Moränsand. Ljust gul, finkornig. Saknar helt andra komponenter.
2. Omrört gulaktigt morängrus. Upplandat med mörkare silt, innehåller kalksten och flinta, samt enstaka tegelfnyk.
3. Nutida matjord. Finkornig mörk silt med stora mängder rötter.

Sektion 2

1. Mörkbrunt organiskt lager. Tolkas som att nivån stått exponerad då lagret innehåller en del nedbrutna rötter. Tolkas ej som ett äldre kulturlager.
2. Omrört morängrus, uppblandad med silt. Stora mängder småsten. Påminner om lager 2 i sektion 1. (Den del som överlagrar lager 1 tolkas som en utasad slänt, då lager 1 av allt att döma är yngre.)
3. Omrört, grusigt lager. Matjord, silt och småsten.
4. Modernt, gult bygggrus.
5. Nutida matjord.

(lager 3 och fem fortsätter till den östra schaktkanten)

2020

- 2020:25 Kv Domkyrkan 1, 2, Sankt Laurentius 2, 3, Sankt Mikael 13, 14 och Svartbröder 3. Fornlämning RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län, Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017-2019. Amanda Sjöbeck.
- 2020:26 Kv Kulturen 24 & Kv Tegnér 1, RAÄ 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2017 – 2019. Adam Hultberg.
- 2020:27 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:28 Kv Kryptan 10, RAÄ 93:1/ L1988:6337, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Amanda Sjöbeck.
- 2020:29 Kv Carl Holmberg 2, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:30 Kv Brunius 18, RAÄ 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne Län. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Niclas Kronroth.
- 2020:31 Stora Råby 34:38, RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2020:32 Lund 73:1, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. VA i Lunds innerstad. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2016–2017. Linnea Lidh.
- 2020:33 Kyrkogatan 13, Fornlämning RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Truls Månsson.
- 2020:34 Kv Sankt Jakob 13, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2017. Linnea Lidh.
- 2020:35 Vagnmansgårdens lada, Landskrona, Landskrona stad, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert, Victoria Hult.
- 2020:36 Kv Kulturen 4–8, RAÄ Lund 73:1, L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2019/2020. Aja Guldåker.
- 2020:37 Kv Paradis 43, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Adam Hultberg.
- 2020:38 Kv Dövmstumsolan 11, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Gertie Ericsson och Johan Wallin.
- 2020:39 Kv Botulf 11, fornlämning RAÄ Lund 73:1/lämningsnr L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:40 Kv Gylleholm 14, fornlämning RAÄ Lund 175:1/lämningsnr L1988:5060, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll 2020. Linda Billström.
- 2020:41 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019-2020. Carita Melchert.
- 2020:42 Trolle Ljungby kyrka, Trolle Ljungby socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:43 Åhus 55:51, lämningsnr L1990:4674, Transval, fornlämning Åhus 35, Åhus socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016-2017. Gertie Ericsson och Krister Kåm Tayanin.
- 2020:44 Norra Rörums kyrka, Norra Rörums socken, Höörs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2019-2020. Carita Melchert.
- 2020: 45 Ekska huset, St Peter 28, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:46 Västerstads kyrka, Västerstad, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Victoria Hult
- 2020:47 Östraby kyrka, Östraby, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Victoria Hult
- 2020:48 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:49 Flyinge 22:40, Flyinge Kungsgård, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:50 Åkarp 3:2, RAÄ Uppåkra 46/L1986:5285. Uppåkra socken, Burlövs kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic och Aja Guldåker.

- 2020:51 Nordstjärnan 56, fornlämning RAÄ Trelleborg 19:1/Lämningsnr 1988:7459, Trelleborg, Trelleborgs kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2020. Linda Billström.
- 2020:52 Södra Esplanaden, fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr 1988:5459, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016–2017. Mattias Karlsson och Aja Guldåker.
- 2020:53 Kv. Föreningen 13, Lund. Lund fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds socken, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2020:54 Kv. Kråkelyckan 6, Lund. Lund fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds socken, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Mattias Karlsson.
- 2020:55 Kv Bispen 1, fornlämning 73:1/Lämningsnr L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Gertie Ericsson.
- 2020:56 Östarp 1:3, Gamlegård Kulturens Östarp, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:57 Öveds kyrkogård, Öveds socken, Sjöbo kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Carita Melchert.
- 2020:58 Kv Domkyrkan 2, kv Historiska museet 1 och Innerstaden 2:1, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5359, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2012. Gertie Ericsson.
- 2020:59 Håslövs mölla, Södra Håslöv 18:2, Vellinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Henrik Borg.
- 2020:60 Kv Färgaren 29, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:61 Kv Billegården 21, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning och slutundersökning 2013. Ivan Balic.
- 2020:62 Kv Färgaren 26, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2016–2017. Aja Guldåker
- 2020:63 Kv Gråbröder 17, fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:64 Kv Föreningen 16, fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:65 Flyinge 22:40. Fornlämning RAÄ Södra Sandby 81:1/Lämningsnr L1988:7494. Flyinge, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linda Billström.
- 2020:66 Sankt Jakob 4 och 13. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Aja Guldåker.
- 2020:67 Liberiet, fornlämning RAÄ 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Kv Sankt Laurentius 3, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2014 till 2019. Gertie Ericsson.
- 2020:68 Stora Råby 34:40, RAÄ Stora Råby 10:1 / L1988:6568, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.